

1732.

1. Guntker, Christianus Adelphus: De fide vasallitica.
2. Hejligershaedt, Johann Elias: De crimine quesi-
peratulis contra ministros principis.
3. Klimpelius, Christianus Godefridus: De juramento ceden-
tis.
4. Lange, Johannes Friedrichus: De sententia defi-
nitiva auctoritatem rei judicatae in quibusdam
causis non impetrante.
5. Meinicke, Bertholdus Henricus: De natura
et effecta societatis.
6. Reishardt, Tobias Tac.: Potissima capita invidiae
mulierum intercessionis pro efficaci prosequen-
tiae.
7. Reishardt, Tob. Tac.: De eo, quod circa probationem
discreti, per documenta iustum est.

8. Reinhardtus, Tobias Tac.: De comitis in criminalibus
 iure effectu
9. Reinhardtus, Tobias Tac.: De rerum uxoris
 marito hereditarium favore et quibusdam cautionibus
 eorum causa attendendis
10. Reinhardtus, Tobias Tac.: De eo quod circa reum
 ex praesumptionibus convincendum et condemnandum
 iustum est.
11. Reinhardtus, Tobias Tac.: De probationibus civilibus
 et criminalibus eorum et inconvenientiis.
12. Reinhardtus, Tobias Tac.: De arbitrio patris et
 iure matris in nuptias filiarum.
- 13^{a. & 4} Reinhardtus, Tobias Tac.: De duarum vel plurium
 iurisdictionum in una eademque causa conflictu.
 2^a suppl. 1732 : 1748

14. Rodig, Demit Ebrensch: De jure privatorum
circa ritus, in publicis caedibus, admodum restrictis
15. Schorckius, Althero Fiv: De restitutions gestorum
a patre procuratore
16. Schorckius, Althero Fiv: De constituto possessorio
in legibus Romanis non fundato.
17. Stappel, Joh. Gouffard: De adulterio matrimo-
nium non dissolvente
18. Streit, Dr. Philippus, Facult. juridicae Decanus
l. b. s. (ad Disputationem inang. Christiani
Groschei Kempelii invitat).
19. Streit, Dr. Philippus, Facult. juridicae Decanus:
l. b. s. (ad Disputationem inang. Demetii Ebrensch-
Rodigi invitat).
20. Streit, Dr. Philippus, Facult. juridicae Decanus:
l. b. s. (ad Disput. inang. Joann. Frederici Langii invitat)

21. Streit, Dr. Philippus, Facult. juridicae Decanus l. b. s.
 (ad Disputationem in auro. Dr. Guillelmi Stoffelii invitata.)
22. Sulzbachmannus, Dr. Henricus: De restitutione in integrum
 liberis contra parentales denegata.
23. Tengzell, Inceptor, Facult. juridicae Decanus: l. b. s.
 (ad Disputationem in auro. Johannis Fiderici May
 invitata.)
24. Tengzell, Inceptor, Facult. juridicae ... Decanus:
 l. b. s. (ad Disputationem in auro. Corradi Christiani
 Merrii invitata.)
25. Tengzell, Inceptor, Facult. juridicae Decanus: l. b. s.
 (ad Disputationem in auro. Johannis Ulrici Hegli gearstedti
 invitata.)
26. Tengzell, Inceptor: De condemnatione in expensas litem
27. Winckler, Stephanus ligidarius: De eo, quod circa principis imperii
 dispositionem testamentariorum iustum est.

Pra. 21. num. 2.

3 1732, 4 4 F
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA

DE SENTENTIA
DEFINITIVA
AVCTORITATEM REI JVDI-
CATÆ IN QVIBVSDAM
CAVSIS NON IMPETRANTE,

QVAM

IN PERANTIQA ACADEMIA ERFORDIENSI
RECTORE MAGNIFICO

DN. TOBIA JAC. REINHARTH,

JCTO, SACRI PALATHI CÆSAREI COMITE, JURID. FACULT. ASSESSORE,
ET PROFESS. COD. PVBL. ORDIN. CIVITATIS SYNDICO
ET CONSVLE,

EX DECRETO ET AVTORITATE

P 484
ILLVSTRIS JCTORVM ORDINIS

PRO

LICENTIA

SVMMOS IN VTROQVE JVRE HONORES

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

LEGITIME CONSEQVENDI,

ABSQVE PRÆSIDE

ERVEDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT

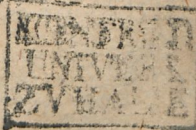
AVCTOR

JOHANNES FRIDERICVS LANGE,

SCHNEEB.

DIE XXIII. APRIL. ANNO M DCC XXXII.

ERFORDIÆ, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.

SVMMA
DISSERTATIONIS INAVGVRALIS.

- §. I. *Rerum judicatarum auctoritas a salute publica accersenda est.*
- §. II. *Res judicata definitur.*
- §. III. *Res judicata insignes producit effectus, inter quos eminet hic, quod res judicata pro veritate accipitur.*
- §. IV. *Rei judicatae effectus inter solos litigantes regulariter sunt conspicui.*
- §. V. *Interdum res judicata tamen illis etiam, contra quos nihil est judicatum, nocet, adeoque effectus producit in alios.*
- §. VI. *Quaedam sententiae vero rei judicatae hujus effectus plane non consequuntur, atque imprimis huc pertinent sententiae quae nullitate insanabili laborant.*

- §. VII. Nullitatem harum quædam causæ ex jure nostro re-
eferuntur, nempe sententia contra sacras Constitutio-
nes lata, qua de jure Constitutionis pronunciatum,
est nulla, sententia super falsis instrumentis dicta est
etiam nulla, super falsis testium enunciationibus ve-
ro lata sententia, tunc demum nulla, si pecunia cor-
rupti testes falsa dixerint.
- §. VIII. Ad nullitatem causas pertinent etiam sententiæ ex
affectibus intempestivæ misericordiæ, metus pro po-
tioribus & avaritiæ late.
- §. IX. Sententiam ex juramento necessario latam non transi-
re in rem judicatam multi quidem statuunt; transi-
re tamen eandem in rem judicatam analogiæ juris
convenientius esse adferunt ostenditur.
- §. X. Sententiæ in causis beneficialibus late etiam transeunt
in rem judicatam.
- §. XI. In causis criminalibus sententiæ reum condemnantes
non impetrant auctoritatem rei judicatæ, reum ab-
solventes vero impetrant.
- §. XII. Conclusio hujus dissertationis.

Rerum judicatarum auctoritatem ab utilitate publica accersendam esse CICERO pariter in *Orat. pro P. Sylla* edisserit his verbis: *Status Reipublicæ maxime judicatis rebus continetur*: atque ex rationibus, quas sana ratio suppeditat, demonstrari potest. Quippe salus interna Reipublicæ maxime fulcitur legibus & exactissima earundem observatione, CICERO ait pro *Cluentio*: *mens & animus & consilium & sententia civitatis posita est in legibus: ut corpora nostra sine mente; sic civitas sine lege, suis partibus, ut nervis ac sanguine & membris uti non potest*: Legum vero autoritas nulla esse potest, si magistratibus, dum aliquid pro potestate, quæ legibus est iis data, imperant, impune non pareatur, illudque quod publico nomine ab illis, pro quibus officii sui sancte & diligenter impleti optima militat præsumptio, in causis controversis est pronunciatum, cujuscunque malitia evertat. Deinde rerum judicatarum auctoritas hoc fundamento egregio quoque nititur, ut civibus prospiciatur, & litibus, quæ fortunas eorum vexant & alia incommoda, de quibus jamjam dicturi paucissima, adferunt, finis, qui alias forsitan vix sperari posset, imponatur: ast quantum civitatum, & in iis singulorum mortalium interfit, ut litibus fomenta, quoad fieri possit, omnia subtrahantur, nemo civili sapientia vel mediocriter imbutus, negabit, lites enim ubi ita sensim gliscunt in republica, ut nec tribuna- lia illis componendis sufficiant, primo domos, deinde gentes & familias ac postremo ipsos ordines dissociare atque in factiones Reipublicæ & ipsis civibus perniciosissimas distrahere solent. Sane, omnia ferme hæc mala a ci-

vitatibus depelli possunt, si imperantes rerum judicatarum auctoritatem sanctionibus suis defendere tuerique summa ope nitantur.

§. II.

Commemoratu valde dignum est, Romanos prudentissimos de rerum judicatarum auctoritate hac conservanda maxime sollicitos semper fuisse; hincque factum, ut variis legibus ad sapientiam legislatorum originem suam procul dubio referentibus, eandem communiverint, insignes effectus eidem tribuerint, atque ita optima ratione saluti omnium civium consuluerint. Antequam vero de his rei judicatae effectibus in jure Romano expressis sermo instituat, opus erit ut prius res judicata rite definiatur. Res judicata duplici modo accipitur: quandoque denotat litem sententia judicis competentis terminatam, sic, ut non ante sit res judicata, quam cum lata fuerit sententia definitiva, atque etiam statim dicatur res judicata, quam primum sententia dicta, licet adhuc appellari possit, eoque sensu venit in *Lege 7. §. 11. D. de transact.* quandoque uti in hac quoque dissertatione proponitur, significat sententiam definitivam lapsu decem dierum confirmatam, ita ut remedio suspensivo aliquo & appellatione rescindi ulterius nequeat, sive, quia data est, a iudicibus a quibus non licet appellare, sive, quoniam is, contra quem est dicta sententia, aut plane non, aut non intra legitimum tempus & rite appellavit, aut denique facto suo alioque modo appellationis remedium amisit, eamque auctoritatem habere, si solennibus juris observatis, lata sit sententia illudque operari adfirmamus, ut litem, de qua disceptatur, extinguat *L. 1. D. de Re jud.* atque insignes effectus producat, qui inter litigantes potissimum, interdum vero etiam inter alios, qui in lite non fuere hactenus quidem, eodem tamen jure cum principali contradictore fruuntur, seu quorum jus dependet a jure legitimi contradictoris, quocum hactenus actum, & contra quem judicatum est, se exserunt.

§. III.

§. III.

De his effectibus in specie quadam annotasse nunc opera pretium erit. Inter eos autem hunc precipuum esse arbitramur, quod res iudicata pro veritate in nostro Jure Romano ut & Canonico accipitur L. 207. D. de divers. reg. jur. non eo sensu, ac si semper ea, quæ vera sunt, contineat: nam non raro in tali sententia, quæ in rem judicatam transiit, in applicatione juris ad factum maximopere est erratum, adeoque iniqua vocari potius meretur, sed quod ad effectus attinet, præsumatur recte prælata, veritate & justitiam complecti, ne alioquin juxta verba PAVLI JCTi in L. 6. ff. d. except. rei jud. modus litium multiplicatus summam atque inexplicabilem, faciat difficultatem, quid? quod, uti verba Capit. 15. X. de sentent. & re jud. sonant: cum sententia post decem dierum spatium in auctoritatem rei iudicate transeat; qui ad provocationis subsidium intra id temporis non recurrat, appellandi sibi aditum denegavit, & per hoc videatur per interpretationem late sententiæ paruisse. Unde consequitur, ut standum sit rei iudicate, eaque quæ semel decisa, nullo prætextu in controversiam sint regulariter revocanda: sed si actor victoriam reporraverit, executio statim decerni, vel si pro reo pronunciatum, exceptione rei iudicate actor litem denuo suscepturus repelli queat. Atque hic effectus executionis potissimum nullo modo debet impediri; ita ut nec Princeps jus victori ex re iudicata acquisitum per rescriptum auferre possit, ne in tali causa, ex qua jus oriri debet, alteri inferatur injuria L. 6. C. unde vi, si vel maxime adversarius adfirmet, se nova instrumenta invenisse l. 35. ff. de re jud. j. L. 4. C. eod. modo ab adversario ex dolo non occultata fuerint arg. L. 19. C. de transact. Mysf. 4. obs. 60. Fingunt quidam plenitudinem potestatis in imperante eaque abutuntur ad iudicata rescindenda: ast hæc plenitudo magis vis, quam jus, magis potentia, cui resisti haud potest, quam legitima potestas dicenda est, & sic merito reprobatum vid. STRUV. in synt. jur. civ. exerc. 44. ibesf. 40. ibique PETER MÜLLER.

§. IV.

§. IV.

Rei iudicatae tamen effectus inter solos litigantes regulariter sunt conspicui, generaliter enim verum est inquit *VLPIANVS* in l. 1. ff. de except. rei jud. res inter alios iudicatae nullum alii præiudicium facere & *Paulus* in fine legis 17. ff. qui potiores in pign. ait nec inter alios rem iudicatam alii prodesse aut nocere solere, idem censet *Imperator GORDIANVS* in L. 2. C. quibus res jud. non nocet res nempe inter alios iudicatae neque emolumentum adferre his, qui iudicio non interfuerunt, neque præiudicium solere irrogare: id quod adsertum his claris legum verbis corroboratum rationibus quoque suis non delituitur, nemini enim factum alterius nocere ex L. 155. ff. d. reg. Jur. nec alteri per alterum iniquam conditionem inferri debere ex L. 74. eodem discimus, quod tamen contingeret, si sententia pro aliquo, vel contra aliquem lata effectus suos in alios, qui in lite non versati, extenderet; Sententia etiam eo ipso in non auditum simul esset prolata, quod iura nostra, quæ neminem privari sua defensione sinunt, merito damnant: Tandem per litis contestationem quasi contractus perficitur, atque adeo obligatio iudicati tantum inter eos operari debet, inter quos quasi contractum est, seu inter litigantes, de cæteris vero, qui liti non interfuerunt, quod quasi contractum illi inierint, dici potest haud quaquam L. 27. D. de procur. L. 51. D. de procur. L. 51. D. de evict.

§. V.

Verum enim vero quandoque & illis, contra quos nihil est iudicatum, res iudicata obest, uti jam tradit §. II. nostræ dissertationis & ulterius id probat *STRYKIVS* in *Usu Pand. mod. lib. 42. Tit. 1. §. 29. sequ.* a nobis autem hic paucissimis exemplis saltem illustratur. Res iudicata nocet, quando eos, quos de evictione convenire possumus, primo loco agere aut defendere patimur; Veluti cum creditor in pignoris possessione impeditus, debitorem de proprietate pignoris experiri permittat, maritus focerum aut uxorem de dote, emtor venditorem de re vendita;

181

Isti enim si contrariam sententiam accipiant, ea nocet creditori, marito atque emtori, si modo controversias de iis rebus motas & iudicatas haud ignoraverint: ergo res contra istos iudicata nocet etiam aliis, sed tantum scientibus, ignorantibus rem illam agi nihil nocet; Scientibus vero obest eam ob causam, quod jus suum derivent ab eorum persona, qui egerunt, aut defenderunt; creditor enim pignus habet a debitore, maritus dotem a socero vel uxore, emtor rem emtam a venditore; quare si resciverint rem in iudicium deductam esse, nec intervenerint, ut sibi prospicerent, res iudicata illis damnum adfert *L. 63. D. de re jud.* Equidem de eo, quod de creditore dictum, valde dubitari posse, nos non fugit, quia in *L. 3. D. de pign.* contrariam decisionem reperitur his verbis: *Si superatus sit debitor, qui rem suam vindicabat, quod suam non probat, aequa servanda erit creditori actio serviana, probanti res in bonis eo tempore, quo pignus contrabebatur, illius fuisse, sed et si victus sit debitor vindicans hereditatem, iudex actionis servianae, neglecta de hereditate dicta sententia, pignoris causam inspicere debet.* Eundem casum, de quo agitur in *L. 63. D. de re jud.* continere hunc textum lubentissime fatemur; quum **PAPINIANVS** tamen Auctor *d. L. 3.* non determinet, an creditore sciente, an ignorante, egerit debitor, in quo omnem momentum decisionis in *L. 63. alleg.* positum est; inde, ne antinomia absque necessitate admittatur, Icti nostri legem tertiam recte interpretantur de creditore ignorante deque alio sic plane casu, quam de quo **JCTUS MACER** in *L. 63.* aliquid proponere voluit. Interdum autem juxta eandem legem *63. D. d. re jud.* scientibus res inter alios iudicata plane haud officit, veluti si quid contra coheredem iudicatum est; nec enim id coheredem privat suo jure, quia coheres non jus habet a coheredis persona, sed proprium, distinctum & separatam: ergo eidem integra permanet defensio, etiam si cum coherede suo agi eum non latuerit. Ob stare his videtur, quod utriusque coheredis

B

jus ab uno promaneat fonte, atque eam ob causam cohe-
 redum nomine ambo insigniantur, nam etsi inficias non
 eamus, incommodum aliquod coheredis concurrere, quia
 is, qui contra unum coheredem vicit, eo facilius possit ob-
 tinere contra alterum; rei iudicatae tamen effectus in co-
 heredes non statim se exferunt, dum contingere potest ut
 alter heredum victor existat, alter victus abeat in eadem
 causa *L. 15. §. 2. D. de in off. test.* In eo etiam consensum
 impertimur, ex accidente fieri posse, ut sententia contra
 coheredem data coheredi noceat, quando nempe res de
 qua lis fuit, est individua, ob quam cum divisionem non
 recipiat, cum singulis coheredibus agitur in solidum. Nunc
 casum exponimus, in quo res iudicata etiam in genere &
 contra omnes pro veritate habetur, veluti secundum *Le-
 gem 25. D. de statu hom.* in causa status: quippe si quis inge-
 nuus pronuntiatus, quamvis is sit libertinus, habetur inge-
 nuus apud omnes, si quis sententia iudicis nominatus
 Titii filius, habebitur pro Titii filio, etsi in rei veritate is
 non sit, unde & ceteris Titii liberis erit consanguineus
L. 1. §. fin. l. 2. L. 3. D. de agnosc. vel alend. lib. modo senten-
 tia sit data, quam iustus contradictor, qualis hic est vel ve-
 rus dominus servi, vel verus patronus liberti, vel pater legi-
 timus, *L. 3. D. d. collus. deteg.* nec lusorie agens *l. 5. C. de pign.*
§. hypoth. adesset: nam si eadem contra non agentem vel
 non respondentem lata, jus ex sententia iudicis fieri non
 videtur *L. 17. §. 1. ff. d. inoff. test.* & quod ita iudicatum non
 habet rei iudicatae auctoritatem, nisi adversus eum, qui
 adesse neglexerit *L. 14. D. d. appell.* itaque, si ea persona,
 quae statum controversiam faciebat, desit cognitioni, id
 tantum lucratur reus, quod is qui ciebat litem statum, amit-
 tat causam suam, neque enim qui ingenuus non erat, hac
 ratione habetur pro ingenuo, quia penuria adversarii inge-
 nuitatem tribuere non solet *L. 27. §. 1. ff. d. liber. causa,* quod
 si contradicō iudicio & sine collatione ingenuus pronun-
 ciatus sit, habebitur ingenuus, etsi revera talis non sit. Ut
 autem sententia pro statu dicta jus faciat apud omnes &
 con-

contra omnes, eam oportet exerte exprimere statum, pro quo iudicatum, non ea continere solummodo, ex quibus conclusio formari queat, in favorem status aliquid esse decisum: hinc si parens neget esse filium huncce ideoque ei alimenta prestare detrectet, licet non aliter alimenta decernantur nisi constet filium esse; tamen si pronunciatum ali solummodo oportere filium, veritati id non facere præjudicium ait VLPIANVS in *l. s. §. 8. Et q. D. d. agnosce. vel alend. lib.* quum non pronunciatum sit, filium esse, sed saltem ali debere. Objici posse concedimus VLPIANVM in *§. 8. alleg. l. s.* dixisse, alimenta non aliter decernenda, nisi constitisset filium hunc esse, indeque si decreta alimenta, in simul etiam iudicatum hunc esse filium: at respondetur, iudex quidem abunde se instructum putavit ad decernenda alimenta, non satis forsitan ad definiendum hunc esse filium; ergo pronunciatum super alimentorum causa tantum, quia summam ea de re cognoscere potest *l. s. alleg.* non diferte super causa status; hinc in ea locus veritati superest, si igitur contradicto iudicio aperte decisum, filium esse qui non est, tunc sane non filius erit filius, id est in Jure Romano pro filio habebitur. confer. STRYK. c. l.

S. VI.

Insignem rerum iudicarum auctoritatem esse, ex præmissis adparet. Sequitur, ut consideremus, annon interdum rei ejusdem iudicatæ auctoritas non obstat, quominus is, qui sententia definitiva, pro qua solus lapsus temporis pugnat, se maxime læsum putat, in quibusdam casibus conquerendi causam legibus concessam habeat, adeoque ab adversa parte de rei iudicatæ auctoritate nihil allegari queat? Atque hoc affirmatur: imperantes enim, qui ex iustissima quidem causa rebus iudicatis maximam vim legibus attribuerunt; casus tamen quosdam in sanctionibus suis etiam exceptos esse voluerunt, in quibus res, qua perperam iudicatæ, auctoritate omni destitutæ esse deberent, ut remedium aliquod consulendi injuriam

passis adhuc superesset. Potissimum huc pertinet casus, quando nullitate laborat sententia, pro qua rei iudicata auctoritas allegatur: quippe talis sententia rei iudicata effectus in iure nostro haud nanciscitur, adeoque merito impugnatur. *L. 1. C. quando provoc. non est necesse L. 1. D. que sentent. sine appell. rescind.* Quoniam vero sententia sunt ipso iure nulla, edocemur ex titulo Digestorum *que sententia sine appellatione rescinduntur*, addi tamen iis, quae in hoc titulo recensentur, plures aliae possunt causae, quas exhibet *ALTIMARIUS de nullitate sentent.* & ob quas is nullitas dici posse sententiae putat; sed cum tot nullitates, effectus rei iudicatae sententiae ferme omnibus adimendi ansam facile dare possent, prudentissima ratione in recessu Imperii novissimo *d. ao. 1654. §. 121. sequ.* distinctio inter nullitates sanabiles & insanabiles tradita est, ut si adsit nullitas non sanabilis, sententia in rem iudicatam non transire, *conf. Ord. Proc. El. Sax. tam Vct. quam Recog. T. 38. §. 1.* si autem sanabilis saltem inveniarur, effectus rei iudicatae sortiri talis sententia debeat. Insanabilis nullitas, quod ad modum procedendi attinet in iudicio, oritur vel ex persona iudicis, si is v. g. nulla instructus sit iurisdictione, vel ex persona litigantium, si v. g. litigans non habeat personam standi in iudicio, vel ex defectu substantialium, si v. g. citatio, litis contestatio qualiscunque, probatio &c. deficiant; quando tantum defectus in meris solennibus se exerit, nullitas sanabilis vocatur; utut enim solennia lege publica etiam sint praescripta, ut observentur, quum tamen absolute ad Processum non requirantur, sineque illis rei veritas investigari queat, imo juxta *CLEMENT. saepe de Verb. signif. in causis summaris ne quidem attendantur*, (quod & *Ord. Proc. Elect. Sax. Recog. praeripimus Tit. 1. §. 6.* certis in causis ibi expressis inculcat) nullitatem tantum sanabilem appellatione corrigendam producut.

§. VII.

Nullitatum harum insanabilium causas quasdam ex ju-
re

re nostro enarrabimus. Sententia data contra sacras Constitutiones, qua de jure Constitutionis, non de jure litigatoris pronunciatum, nulla est. *L. 1. §. 2. D. que sent. sine appellat. rescind.* de jure constituto pronunciasse censetur iudex, si v. g. volenti se ex muneris cura vel tutelæ, beneficio liberorum, vel ætatis vel privilegii excusare, dixerit, neque filios, neque ætatem aut ullum privilegium ad muneris vel tutelæ excusationem prodesse: de jure litigatoris pronunciasse intelligitur iudex, si v. g. de jure probantem admiserit; sed id circo contra eum sententiam dixerit, quod negaverit eum de ætate sua aut de numero liberorum probasse, atque hoc casu quia non judicavit de jure Constitutionis appellatio necessaria est. Sententiam tamen sententiæ priori in hac lite jam latæ, omni ex parte validæ relique judicatæ vires re ipsa jam consequuta, tantquam nullam, in rem judicatam transire leges non patiuntur *L. 1. C. quando provoc. non est necesse Cap. 20. X. d. sentent. & re jud.* Sententia lata super falsis instrumentis ipso jure nulla itidem est *L. II. D. d. except. præscr. & præjud. L. 2. §. 4. C. si ex fals. Instr. jud.* modo falsitas probata, qua lite pendente iudici non innotuerat, sic, ut religio iudicis sequentis ejus instrumenti fidem per hujusmodi falsitatem circumventa fuerit. De sententia super falsis testimoniis data, res non adeo clara videtur; quia probatio difficilior, nec ad testium jam auditorum, in causâ quæ judicata est, fidem evertendam sufficit dixisse, testes falsa enunciasse, nisi id instrumentis, non novis testimoniis probaretur, vel certe facta quadam proponerentur, ex quorum probatione falsitas testimoniorum efficeretur, veluti *L. 33. D. d. re jud. decidit*, ubi, si quis probet conspiratione adversariorum & testibus pecunia corruptis se esse oppressum, restituitur, re quoque insuper severe vindicata. Notatu vero dignum est HADRIANVM in Lege cit. 33. de causâ tali in integrum saltem restituenda loqui; ergo decidisse videtur, ejusmodi sententiam vires judicatæ rei nactam, adeoque non esse nullam,

lam, sed per restitutionem in integrum saltem emendan-
dam: ast non raro illud quoque rescindendum esse dici-
tur, quod nullum est; quia iudex ante omnia desuper co-
gnoscere & fraude probata sententiam latam rescindere
vel nullam declarare debet, quo facto re ipsa causa in
priorem statum restituitur. Deinde silentio non præ-
tereundum, quaestionem esse inter JCTos, an, si sententia ex
falso testimonio tanquam nulla impugnanda sit, exigatur
præcise, ut testes pecunia corrupti sint, annon suffici-
at, si amore ducti vel odio impulsivi falsa deposuerint? Uti
in BRUNNEMANNI *Comment. ad leg. 33. D. de re jud. videre*
est, DONELLVS solam corruptionem testium, quæ sit
pecunia, alii contra, alias quoque causas admittunt.
Nobis arridet sententia DONELLI, cum rem judicatam
regulariter salvam atque integram permanere ipsius
reipublicæ intersit, & JCTus CALLISTRATVS auctor *Le-
gis 33. D. d. re jud.* requirat inspecie conspirationem adver-
sariorum & testes pecunia corruptos, atque hinc in re
hac singulari procul dubio testes alios non sufficere, sta-
tuat, ut judicatæ rei auctoritas evertatur. Obstat vero,
quod si intueamur rubrum titul. *Cod. si ex falsis instrumen-
tis vel testimoniis judicatum sit*: indistincte testes & instru-
menta conjungi testesque etiam ipsos lucro, aut odio
aut amore impulsos ad falsum testimonium perhibendum
a se invicem non in eodem rubro separari deprehenda-
mus, adeoque frustra omnia, quæ præcedunt, exposita
sint: Ast hæc nos non ferire nobis persuademus; Cum
rubrum tituli citati Codicis conjungat quidem utrumque,
testimonia & instrumenta; textus tamen ipse deficiat in
eodem titulo de testibus aliquid disponens, quod *L. 33. D.
de re jud.* sit contrarium, & sic rubrum tituli plus conti-
neat, quam nigrum. Nam *Lex 3.* quæ sola citare posse vi-
detur, de testatione agit, non de testibus: quandoque tes-
tationes etiam testimonia vocari nos non fugit, regulari-
ter tamen inter testationem & testes magna erat differen-
tia; testatio erat complurium absentium testimonium ta-
bulis

bulis comprehensum, eorum signis monitum, ac recitabatur in iudicio, testes praesentes audiebantur, testes jurati accipiebatur, nempe dum aliquid accidebat extra iudicium, cuius fidem fieri oportebat in iudicio, in quo sensu testatio interdum venit in iure nostro, sic denunciations, quae testato fiebant, dicebantur testationes L. 5. §. 10. D. d. administr. tut. l. 8. §. 1. D. d. oper. nov. nunc. denique interpellationes & similia, quia testato fiebant, etiam apud privatos testationes dicebantur erantque acta privata, quae vim accipiebant a signis eorum qui testimonium perhibebant, uti testamenta, manumissiones, quo pertinere videtur L. 22. D. de testibus l. 21. ff. de his qui noc. infamia. His explicatis adferendum nunc aliquid est de L. 3. C. si ex fals. instrum. in qua rescribat Alexander Clementi, testationem, qua diversa pars in iudicio adversus eum usa erat, solito more arguere non prohiberi, sed iudicatum in irritum ex eo devocatum non iri, quod falsa fuerit testatio, nisi Clemens probaverit, eum, qui iudicavit, fidem testationis illius falsae forsitan ob corruptionem, esse sequutum; cum fieri potuerit, ut ejusmodi testationis nulla habita sit ratio, & aliud quid sententiae causam dederit; ergo testationum ejusmodi in iudicio ratio habebatur, si alia adminicula accederent, quod ait L. 4. C. d. test. alias non facile, cum testes obstringi juramento jura postularent, quomodo poterat super injuratorum hominum testatione sententia ferri? poterat hinc testatio ejusmodi movere iudicem, imprimis si a fide dignis esset signata, plenam tamen & certam probationem non faciebat, quia nec ii, qui signaverant, erant perfecti testes, quippe qui solenni juramento fidem suam non obstrinxerant; sane si falsa postea talis testatio inveniretur, quod pecunia corrupti & conducti quidam falsa dixissent, a iudice id facillimo negotio tanquam nullum reprobari, & poena insuper legis Corneliae de falsis irrogari poterat L. 9. §. 3. D. d. leg. Corn. d. fals. Ceterum etsi haec quae proposui-

posuimus analogia juris - convenientissima esse arbitremur ; negare tamen non possumus, a Viris eruditissimis atque in foro versantibus, ea, quæ de falsis instrumentis dicta, applicari etiam ad falsa testium enunciata, sine distinctione, sive pecunia corrupti, sive gratia ducti, sive odio impulsu falsa dixerint testes. vid. BRVNN. in Comm. ad tit. C. si ex fals. Instr. seu testim. jud.

§. VIII.

Judicem ex dolo judicantem pronunciare sententiam ipso jure nullam ex l. 15. D. d. judicis deducitur, sed simul quoque in eadem lege deciditur, si evidens fides arguatur vel gratia vel inimicitia, vel etiam sordes, seu si data judici pecunia, vel aliud, ex quo emolumentum percipiat iudex sententiam dicturus, dolo malo eundem videri judicasse, unde ansam accipimus de sententiis, quæ ex adfectibus a iudicibus dantur, quædam ex Cicerone de sententia Stoicorum adfectus damnantium in medium attulisse non inutile erit: CICERO nempe in Orat. pr. L. Murræna disputat, quatenus admitti debeat hoc dogma Stoicorum statuentium: Sapientem gratia nunquam moveri, nunquam cuiuscunque delicto ignoscere, neminem misericordem esse, nisi stultum & levem, viri esse, neque exorari neque placari, omnia peccata esse paria, omne delictum scelus esse nefarium, sapientem nihil opinari, nullius rei poenitere, nulla in re falli, sententiam mutare nunquam. Sententiæ huic opponit Cicero aliorum philosophorum opinionem: apud sapientem valere aliquando gratiam, viri boni esse misereri, distincta genera esse delictorum & dispares poenas, esse apud hominem constantem ignoscendi locum, ipsum sapientem sæpius aliquod opinari, quod nesciat, irasci nonnunquam, exorari eundem & placari, quod dixerit interdum, si ita rectius sit, mutare, de sententia decedere aliquando, omnes virtutes mediocritate quadam esse moderatas. Postquam sic Cicero dogmata dogma-

dogmatibus opposuit, tandem his verbis mentem suam de hac controversia exponit: *Isti ipsi mihi videntur vestri Praeceptores & virtutis magistri fines officiorum paulo longius, quam natura vellet, protulisse, ut, quum ad ultimum animo contendissemus, ibi tamen, ubi oporteret, consisteremus: nihil ignoveris? imo aliquid: nihil gratiae causa feceris? imo resisto gratiae ubi officium & fides postulavit: misericordia commotus ne sis etiam in dissolvenda severitate, sed tamen est laus aliqua humanitatis: in sententia permaneto; enim vero nisi sententia alia vicerit melior.* Mediam ergo in hoc dissensu eligere voluit Cicero sententiam. Stoicos vero nullos permisisse adfectus ex Ciceronis loco pariter ac aliorum clarius adhuc percipi potest. Verum enim vero Stoicos indistincte damnantes affectus in errore versatos esse, tam certum est quam quod certissimum; nam qui rem de adfectibus accurata peritaverit lance, nec bonos nec malos in se esse affectus, adeoque non simpliciter rejiciendos deprehendet: boni vel mali fiunt in applicatione; boni sunt, quando cum ratione verum bonum appetimus, & malum verum adversamur, quia vero mortales ut plurimum a scopo declinant, atque in vicia propendent; hinc fit ut affectus hominum regulariter pro malis habeantur, hincque etiam factum merito, ut a sapientibus statutum, imperandum esse affectibus eorumque intemperiem coercendam, ne rationis officium impediatur. Tales igitur affectus omnes, qui ad veram felicitatem pervenire volunt, coercere debent, imprimis autem iudex omnem operam navare tenetur, ut animum ab affectibus & moribus intemperatis liberum semper custodiat, rectumque sic iudicium exercere nunquam impediatur. Quis dubitaret proinde, ut de affectibus in specie quadam dicamus, misericordiam intempestivam omni modo à iudice esse vitandam? Non omnem misericordiam à iudiciis esse proscriptam statuimus, sed saltem eam, quae est contra leges, quando iudex in iudicando leges contemnit, suo obedit affectui & sententiam contra leges, ut misereatur saltem

C

alce-

alterius, pronunciat; Quippe iudex suum cuique tribuere & quam maxime cavere debet, ne aliter id fieri posse putet, quam LL. est proditum: hinc consequitur, ut non eidem permiffum fit, quo velit modo iudicare, aut ex fingulari misericordia a legibus in iudicando recedere *L. 13. C. de sentent. & interloquit.* quum minister fit Legum non arbiter, frustra que scriberentur leges, si iudicibus gratiarum personarum motis suo arbitrio jus fingere liceret. Iudicaturus sane jus sibi praescriptum habeat oportet, secundum quod iudicet: sed jus illud ab eo solo constitui debet, qui summum in republica habet imperium, eoque non minus parendum a iudice, quam ab aliis quibuscunque privatis, nec aliud est officium iudicis, quam ut ex potestate publica sibi concessa jus a summa maiestate sancitum ad praesens applicet negotium, sicque inter partes litigantes controversiam dirimat, eum in finem, ut post rem iudicatam tota lis pro decisa habeatur. Potestas hac, nisi legis praescriptae auctoritate fulciatur, multo difficiliorem redderet controversiam, neque sopire eam poterit magis quam sententia privati nullo suffulta adminiculo. Quum igitur iudex ad leges & ea quae Legum vim habent, in iudicando sit solummodo adstrictus, non potest non peccare, si potestate sua abutatur, & extra leges sibi positas vagetur, aut contra easdem pronunciet, neque adeo carere dolo, si sciens, misericordia etiam commotus, a lege discedat; siquidem tunc gratia, non iure ius dicat, hominesque respiciat non causas, largiaturque insuper de iure alterius, quod in ejus potestate non positum, violentque sic iustitiam. Certe qui ira miseretur dolo non caret, atque ideo ipse DEVS sapientissimus & omnium iudicum perfectissimus praeposteram ejusmodi misericordiam in Exodo & Deuteronomio prohibuit: dolo qui in fraudem legis sententiam dicit licentiam suam facit *l. 15. D. de iudic.* sententia ejus ipso iure nulla est, nec auctoritatem rei iudicatae consequitur, quia legem, secundum quam iudicandum est, despiciatui habet talis iudex

dex evertitque. Sententiam a iudice metu potentiorum
 percusso laram, ipso iure nullam etiam esse ex iisdem ra-
 tionibus & eodem modo; quo sententia ex misericordia
 dicta, quin adfirmemus nulli dubitamus: quippe talis ju-
 dex, quia iudicat ex gratia, jus prodit & litem facit suam:
 fortasse etiam odit eum ipsum quem metuit, nec ex amo-
 re pro eo iudicat; Sed dum odium dissimulat, aut forsitan
 potentioris gratiam caprat, aut ad minimum indignatio-
 nem evitat, a iustitiæ tramite hinc deflectit, violat suam
 conscientiam dolumque committit. *Quisquis metu inquit*
 AVGVSTINVS apud GRATIANVM c. quisquis II. qu. 3. cu-
 juslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se provocat;
 quia magis timet hominem quam Deum. Et verba JOSEPHI in
 lib. IV. antiq. judaic. cap. ult. quæ huc pertinent, sunt etiam
 elegantissima: *Judicum sententiarate sunt, nisi quis iudices pre-
 mio accepto corrupisse probaverit, aut alia de causa perperam iudicas-
 se: neque enim lucri aut hominum dignitati ac potentia jus dan-
 dum est, sed iustitiam & æquum rebus omnibus anteferre oportet:*
*aliter Deus ipse contemni videtur iisque, in quorum gratiam ob me-
 tum eorum potentia jus proditum est, inferior & minus potens exi-
 stimari: Dei enim robur & potentia iustitia est, qui igitur homi-
 num dignitati jus donat, eos Deo potentiores, quantum in ipso est,
 facit.* Hic locus epregius ex Deuter. c. i. est concinnatus,
 ex quo adparet, Josephum sententias habere nullas, quæ
 per sordes aut gratiam lata sunt; adeoque facultatem con-
 querendi iis dare, quibus ob eas causas injuria illata, ut re-
 vocentur tales sententiæ, & pro nullis habeantur, quæ est
 etiam Juris Romani decisio. Quod sententias concernit,
 quæ ex adfectu avaritiæ feruntur, eadem pro nullis etiam
 habentur, uti ex iis, quæ paulo post sequentur adparebit.
 Deum severissimas comminationes fecisse contra iudices
 dona accipientes non ignoramus, prudentes gentiles aver-
 sari tales sententias & maxime leges Romanas damnare
 eas constat. In Esaiæ cap. V. hac verba leguntur: *Qui ju-
 stificant impium pro muneribus, & iustitiam iusti auferunt ab eo:
 propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ*
C 2
exu.

*exurit; sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut
 pulvis ascendet. Abjecerunt enim legem domini exercituum &
 eloquium sancti Israel blasphemarunt: ideo iratus est furor domini
 in populum suum, & extendit manum suam super eum & percussit
 eum, & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum
 quasi stercus in medio platearum. Indicatur hic pœna acerbis-
 sima: sicut enim ignis stipulam in universum consumit,
 sicut herba, cujus radix computruit, amplius virere non
 potest, & quemadmodum pulverem dispergit ventus; Ita
 impii iudices per calamitates funditus consumuntur, non
 amplius florebut, in omnes terras misere dispergentur.
 Regerere vero quis posset, comminationem hanc tunc
 demum habere locum, quando propter munera innocens
 condemnatur: ast indistincte talia dona prohibita esse,
 etiam quando innocens non opprimitur, elucet ex Exod. 23.
 v. 8. & Deut. 16. v. 19. ubi: non respicias personam nec accipias mu-
 nera, quia munera excœcant oculos sapientum & mutant verba jus-
 torum. Solum ergo sufficit periculum mali futuri, ne in per-
 versum rapiatur iudex sensum, & ab eo, quod justum est,
 declinet; quum fieri haud possit, ut incorruptus maneat,
 cujus oculis munera obversantur & aciem obtundunt.
 CICERO de iudice pecuniam accipiente ita edisserit in Orat.
 4. in Verr. non flagitiosum tantum, sed omnium etiam turpissimum,
 maximeque mihi nefarium videtur, ob rem iudicandam pecuniam
 accipere, pretio habere addictam fidem & religionem. Quod jus
 nostrum Romanum attinet, in eo venales sententias, quæ
 ex avaritia in mercedem a corruptis iudicibus proferuntur,
 citra interpositæ provocationis auxilium infirmas esse
 adeoque ipso jure nullas, decreverunt Imperatores DIO-
 CLETIANVS & MAXIMIANVS in Leg. 7. C. quando provoca-
 re non est necess. pœnaque infirmul afficiuntur & is, qui iu-
 dicem corruptit, & iudex qui se corrumpi pecunia passus
 est: nam, si probet reus iudicem esse ab actore pecunia
 corruptum, non solum sententia nulla est, sed etiam actor
 actionem litemque perdit L. 1. C. d. pen. jud. qui male jud.,
 si reus absolutus a iudice tali, qui a reo pecunia corruptus,
 tunc*

tunc potest actor, tanquam si nunquam sententia lata, de-
 nuo contra reum agere, contraque exceptionem rei judi-
 cata replicare de pecunia judici data ad sententiam ab-
 solutionis obtinendam, quo probato, reus omnem suam
 defensionem amittit: adversus ipsum vero judicem pecu-
 nia corruptum is, qui injuriam passus, agere potest &
 ab eo liti astimationem repetere: judex enim dolo malo
 judicans ex vero obligator delicto; hinc litem suam facit,
 poena plechitur criminali extraordinaria infamiaeque nota-
 tur, *L. 15. D. d. judic. & L. 2. C. de poen. jud. male jud. quid?*
 quod si pretio corruptus per sordes judicasset judex, lex
 XII. tabularum perfidiam judicis talis contra omnia jura
 divina & humana jusjurandum, quo obstrictus, pecunia
 vendentis capite puniri jussit. *GELLIVS Noct. attic. lib. 20.
 cap. 1.* Justinianus novo jure juxta *avrb. novo jure C. de poena
 judicis qui male judic. convicto* judici in causis civilibus amif-
 sionem dignitatis & dati triplum, promissi duplum, in cri-
 minalibus exilium & bonorum publicationem imposuit,
 data litiganti, qui dedit, sed ipse detexit, venia delicti ac
 salva ejus actione, cujus amissione Antonini Imperatoris
 Constitutio eum mulctaverat. In *Ordin. Camer. part. 3. tit. 51.
 §. 53.* & in *Recessu imperii noviss. de Anno 1654. §. 109.* judex do-
 lose judicans de syndicatu quidem tenerur; casum tam-
 en talem, quo quis ob dolum, adfectum vel corrupte-
 lam judicis actionem instituat, pro valde desperato habend-
 um esse non inepte scribit *Text. in diss. 13. ad recessum im-
 perii nov. §. 53. conf. etiam ZIGLER. in Dicastic. sive in tractate
 de judicum officio §. delictis, concl. 20. 32. §. 36.*

§. IX.

Judicem affectibus magis quam legibus in ferenda
 sententia obedientem nunc relinquimus, & alia utilia in
 medium adferimus: Sententiam ex juramento necessario
 datam non transire in rem judicaram, quia juxta *l. 31. D. d.
 jurejur. repertis novis instrumentis retractari ex constitu-
 tionibus Principum, adeoque non ex Pratoris auxilio ex-
 traordinario causa possit, CARPZOV. P. I. c. 15. d. 5. & alii*

JCti citati ab Esbach ad Carpz. defendunt. Vires vero rei judicatae nancisci talem sententiam & restitutione civili in integrum rescindendam saltem esse GUILIELMVS BARCLARVS in *Comment. ad tit. Pand. de jurejur.* aliique JCti plurimi rectius tuentur: quum plane non appareat, unde nullitas in hoc casu sit deducenda, quæ certe si adesset, sententia nunquam in rem judicatam transfret, atque ita non interdum, uti in *lege 31. cit.* exprimitur, sed regulariter infringenda esset: nec hoc illud faciendum, quod in *leg. 4. §. 3. D. d. in lit. juram.* magna causa requiratur, si post juramentum in litem, quod etiam juramentum legale est, causa retractanda sit: ergo regulariter sententia valore suo nititur, & ob magnam causam interdum saltem mediante restitutione in integrum rescinditur: haud obstat quod in *Leg. 31.* allegentur Constitutiones Principum, non jus Prætorium, ad quod natura sua pertinent restitutiones in integrum: Imperatores enim in quibusdam causis imitatores esse Prætores non later, indeque non mirum, quod etiam peculiare invenerint restitutiones in integrum, quæ, uti postulat indoles remediorum civilium, intra XX. annos institui possunt, iisdemque, qui læsi, auxilium suppeditaverint. Alia adhuc controversia circa eandem *legem 31. D. d. jurejur.* inter JCtos orta est, quæ silentio non prætereunda. Loquitur lex de instrumentis noviter repertis; disputant itaque an eadem ad testes noviter repertos sit quoque extendenda? STRYK. in *Ufu pand. modern. lib. 12. T. 2. §. 40.* aliique JCti id affirmant ex his rationibus. Primo, quod in ipsis *legis 31. de jurejurand.* verbis his: *Si quis nova instrumenta se invenisse dicat, quibus nunc solis usus sit:* Excludantur solum ea instrumenta, quæ quis antea habuerit, sed non produxerit, vel produxerit quidem, sed ea nunc cum noviter repertis denuo conjungere voluerit, non item testes antea ignoti aut absentes, in quibus eadem valeat æquitatis ratio, quæ in instrumentis, imprimis cum instrumentorum adpellatione etiam veniant testes *L. 1. D. d. fide instrum.* indeque exerceatis litibus eandem vim obri-

obtineant instrumenta & depositiones testium l. 15. C. de
fid. Instr. Deinde urgent favorem probationis, quam magis
 ampliandam quam arctandam esse censent. Celeberimus BERGER. in *Elect. discept. fovens. tit. 30.* MÜLLER. ad
 STRUVII *exercitation. ad Pand. 17. th. 56. n. V.* aliique contra
 negant, quod iusjurandum a iudice delatum testibus noviter
 repertis regulariter retractari possit, atque horum sententiam
 nostram facimus, quam & specialiter ORD. PROCESS. ELECT. SAX. RECOGN. T. 30. §. 3. approbavit.
 Nam primo jus, quod *leg. 31. cit.* continetur, est singulare,
 contra præslicum jam iusjurandum ipsamque rem iudicatam
 comparatum, verba etiam ejusdem legis dispositiva agunt de
 instrumentis proprie talibus & testibus contradistinctis;
 unde inferendum, quod verbis istis ex *lege 31. citatis: quibus solis*:
 non modo instrumenta, quæ antea in promptu erant, sed & ipsi
 testes iique in universum omnes exclusi sint. Secundo non eadem
 ratio, partim, quia per instrumenta fieri facilius potest probatio
 quam per testes; partim quia in testibus major suspicio subornationis
 locum invenit, quam in instrumentis, ut vix humana prudentia
 huic difficultati expedienda videatur sufficere. Tertio quæ inter
 testes & instrumenta in *L. 15. C. d. fide instrumentor.* facta est comparatio,
 admitenda est quoad effectum, non quoad modum sive causam
 instruendi. Denique quarto, favori probationis favor litium
 finiendarum auctoritasque tam præstiti iuramenti quam possimum
 rei iudicatæ opponi merito potest. Interim non negant JCTI adlegati
 iudicis arbitrio in hac causa aliquid tribuendum esse; cum interdum
 pro conditione circumstantiarum exigat ipsa aquiras, ut testibus
 non minus quam instrumentis noviter repertis locus sit dandus.

§. X.

Controversiam hanc excipit alia, an nempe in beneficiis ecclesiasticis sententia effectus rei iudicatæ nanciscatur?
 Quidam JCTI in GONZALEZIO in *Comment. ad Decret.*

Et quidem ad cap. 32. d. elect. Et electi potestate nominati negant.
 ARNOLDVS CORVINVS vero in tractatu d. beneficiis lib. 10.
 tit. 4. aliique adfirmant; quum Jure Canonico sit rece-
 ptum, valere sententiam latam contra jus litigatoris, si is
 intra tempus a jure definitum non fuerit remedio juris
 usus c. 13. in f. X. d. sent. Et re jud. ergo sententia in causa
 beneficii etiam transire debeat in rem judicatam in fo-
 ro contentioso, in quo tantum judicetur de manifestis
 cap. unic. X. ut eccl. benef. sine diminut. conf. qualia sint quæ ju-
 dicata per sententiam cap. 7. Et 10. X. d. cohabitacione Cler. in
 foro vero conscientia, si is, pro quo sententia lata, certo
 cognoscat, sibi beneficium esse injuste adjudicatum, id nul-
 lo tempore salva conscientia retinere possit. Alii distin-
 guunt, utrum sit quæstio de jure privati, contra quem
 sententia dicta, an vero de jure ecclesiæ, quod ad illum at-
 tinet transire ajunt in rem judicatam, utpote qui renuncia-
 re potuerit jure suo, sed quoad ecclesiam non transire.
 Verum enim vero celeberrimus BÖHMERS in jure eccles.
 lib. 2. Tit. 27. §. 40. ostendit sententiam in causa beneficii
 absque tali distinctione transire in rem judicatam nititur-
 que cap. 32. X. d. elect. Et electi potest. tanquam egregio fun-
 damento, in quo casus de causa beneficii occurrit, & ta-
 men his verbis deciditur: quum super hoc a metropolitano fue-
 rit judicatum, cujus sententia in rem judicatam transit, cum intra
 decendium non fuerit legitima provocacione suspensa. Ergo Dn.
 BÖHM. hanc summi Pontificis decisionem pro regula adsu-
 mit, & distinctiones paulo ante enarratas, quia non fundatæ,
 reprobat; præsertim cum salus publica in omnibus causis,
 in quibus exceptio non facta a legibus, rei judicatæ aucto-
 ritatem salvam ac integram conservare jubeat: Nec ea,
 quæ de conscientia & inde proveniente periculo animæ
 dicuntur à Corvino, nos commovere possunt, ut a regula
 hac recedamus: nam in omnibus causis, in quibus is, pro
 quo judicatum, persuasus est alterum lædi, periculum ani-
 mæ subest: Sed alia quæstio est, an, si is sponte sua rem
 non restituat, ob auctoritatem rei judicatæ instaurare li-
 tem

tem in qualicumque iudicio sit permittendum? hoc negamus; quia alias sententias inter Christianos ob periculum animæ & peccata vitanda impugnandi frequentissima occasio enasceretur, sicque intranquillitatis publicæ detrimentum lites ferme nunquam ad exitum perducerentur. De sententiis in causis matrimonialibus dictis maxima controversia etiam est inter Jctos, an vires rei judicatæ tales sententiæ nanciscantur? sed virtutum & eruditionis gloria Excellentissimus Jctus BÖHMERS *in jure eccl. lib. 2. tit. 27. §. 41. sequ.* tam solide hanc pertractavit, ut nihil amplius proponere superfit: quare BÖHMERSVM saltem hic allegasse sufficiet. Nova eaque magni momenti quæstio itidem est, an utilitatis publicæ gratia res judicata rescindi queat? Ob utilitatem publicam promovendam rebus judicatis insignem auctoritatem fuisse tributam in §. 1. nostræ dissertationis asseruimus: ergo ob eandem quoque causam infringi posse easdem res judicatas, affirmamus, si nempe alia omnia remedia deficiant, quibus in temporibus calamitosi salutis reipublicæ consuli possit, absque tali casu civibus adimere jus ex assistentia ipsarum legum adquisitum jura & æquitas non patiuntur: exempla infirmatæ auctoritatis rei judicatæ ob salutem publicam inveniuntur in *Instrumento Pacis Ornabrug. art. V. §. 2. 25. 33.* quæ legisse & accurata lance pensitasse neminem poenitebit: nos rationibus maximi ponderis moti quædam de iis proponere abstinemus.

§. XI.

Restat ut de effectu rei judicatæ in causis criminalibus quædam tradantur. Sententiæ quæ in his causis profertur, vel ita sunt comparatæ, ut condemnent reum vel eundem absolvant: si prius, non transeunt in rem judicatam; nam reus condemnatus & jam pœnæ, quæ saltem restitutionem admittit, subjectus, est audiendus adhuc, si innocentiam demonstrare velit *tit. D. de sentent. pass. Et rest. hincque ad novam etiam admittendus defensionem, si vel maxime confessionem retractaverit art. 91. const. crim. sin posterius, vires rei judicatæ nanciscuntur, atque in his sententiis*

D

entiis

tentiis, quæ reum absolvunt, res iudicata pro veritate accipitur et reoque ita prodest contra omnes, ut crimen nec ab eodem accusatore, nec ab alio repeti possit, id quod assertum probari solet a JCtis ex L. 7. §. 2. D. de accusatione. L. 9. C. de accusat. & inscript. & cap. 6. X. de accus. Nimirum accusationes & causæ status Jure Romano etiam juris publici erant, atque adeo, licet quis in causâ propria status controversiam alicui faceret, vel quis publici criminis vindictam in causâ propria persequeretur; causam tamen tam publicam quam privatam uterque agere solebat: quare quod contra talem agentem causam publicam iudicatum erat, pro veritate habebatur contra omnes. Deinde semel legitime accusatus & per sententiam absolutus, vel ideo non poterat amplius de eodem crimine reus fieri; quia sententia, quæ pronunciata, quum legitimus adfuerit contradictor, contra omnes remedium præbebat: In re enim omni ad publicum interesse pertinente, quilibet de populo erat legitimus accusator; Unde sententia prolata omnibus aliis nocebat, seu, ut DONELLVS dicit ad L. 63. D. de re iudicata, posterioribus nulla remanebat actio, postquam primus victus fuit; quia accusatio omnibus competeat collective, non ut singulis: quare qui præoccupabat, totum jus populi in iudicium deducebat, quo superato nihil reliqui cæteris permanebat, quo experirentur. Hæcque adeo valebant, ut, si vel maxime alias profecturus suam suorumque injuriam præ pluribus de populo admitteretur, hoc tamen casu accusationem ab alio iam peractam non posset facile revocare: VLPIANVS enim in Lege 7. §. 2. D. de accusationibus hæc verba memorabilia profert: *Et putem, quoniam res inter alios iudicata, alii non præjudicant, si is, qui nunc accusator exstitit, suum dolorem profectatur doceat que se ignorasse accusationem ab alio institutam, magna ex causa admitti eum ad accusationem debere.* Regulariter ergo non amplius admittendus erat, sed tunc demum, si dolorem proprium persequi velleret & quidem ex magna causâ, & porro accusationem, ab alio, ad quem proprie res non pertineret, institutam ignoraret; nam si accusationem

nem

nem illam ab extraneo peragi rescivisset, nec jure suo usus esset, rei inter alios etiam judicatae exceptio eidem merito obstabat. Hac autem hucusque exposita obtinent hodieque pariter, ubi reus criminis absolutus in iudicio propter institutam accusationem atque ubi inquisitio sola a iudice suscepta fuit; Cum in utroque casu eadem adsit juris ratio & de innocentia criminis postulati satis superque constet, idemque procul dubio affirmandum, ubi indulgentia Principis indistincte ad omne tempus accusatus est absolutus; quia alias indulgentia nullum emolumentum afferret. Caterum notatu dignum est, si non de eodem crimine agatur, veluti si plura crimina quis perpetraverit, tunc singulorum nomine accusari poterit, adeo, ut & si ex eodem facto plura crimina nascentur, & unius nomine fuerit delatus, possit & alterius ab alio reus fieri *L. 9. C. d. accus.* veluti vitia vitium quis fororem alii nuptam & incestus est & adulterium, utriusque igitur criminis reus a diversis accusationibus fieri talis potest *L. 2. D. d. priv. delict.* numerus enim criminum non tam numero factorum, quam ratione & qualitate aestimatur: itaque & ex eodem facto plura crimina nascuntur, & contra interdictum, licet plura sint facta, unum tamen intelligitur crimen, unaque esse debet accusatio, uti si plura convitia eidem eodem tempore quis dixerit, si plura vulnera inflixerit, quo casu si de singulis agere velit, exceptione submovebitur *L. 7. §. 5. ff. de injur. L. 32. §. 1. ff. ad Leg. Aquil.* Deinde & haec sunt bene observanda 1) reus qui rei judicatae auctoritate se tueri in causis criminalibus intendit, sententia definitiva a tota accusatione vel inquisitione debet esse absolutus; quia sic demum super ipso crimine plena cognitio facta & innocentia manifestata fuit, non propter defectum accusantis, qui forte legitimus non est, aut in inquisitione ob defectum indiciorum. 2) Absolutus esse debet absque omni fraude & pravaricatione, hac enim probata, a parte accusatoris accusatio ab aliis repeti potest *L. 3. D. de pravar.* 3) Sententia iudicis, transactio enim alium accusatorem non impedit 4) actum esse debet criminaliter

contra

contra eum, qui absolutus: nam ex quibusdam delictis etiam civiliter agi potest, quodsi contigerit reusque absolutus fuerit, criminalis accusatio adhuc permittitur, resque iudicata in causa civili, non nocet in causa criminali, *L. un. C. quando civil. act. crim. præjud.* nisi utraque actio ad vindictam publicam tendat, v. BRUNNEMANN. in *Comment. ad c. l.* Equidem objici possunt omnibus illis, quæ de auctoritate hac rei iudicatæ in criminalibus prolata fuerunt, quod res iudicata juxta *L. 1. D. de except. rei jud.* & *L. 3. C. quibus res jud. non nocet.* tantum locum habeat inter eos, inter quos actum & iudicatum est, & sic novo accusatori semper facultas repetendi accusationem integra permaneat: sed respondetur, ut omittamus sententiam GLOSSÆ ad *L. 2. C. res inter alios.* quæ adserit regulam illam limitari in causis criminalibus, dum reus per sententiam est absolutus, dicimus in præfenti casu de eadem re iterum agi, eandemque causam discipari & inter easdem personas; siquidem accusatio, quum omnibus de populo competat, illis non competit ut singulis, & ita unus jus omnium agendo consumit. Et licet in *L. 3. cit. C.* decidatur officere non posse accusatori novo accusationem ab altero susceptam & sententia finitam, ejus tamen sententia, ne contrarietur aliis sanctionibus, accipienda erit de casu jam in nostro §. recensito, si de prioris accusatoris collusionione aut prævaricatione constiterit, tunc sane alius accusator admittitur *l. 7. D. d. prævaric.* Conf. ANTONIVS MATTHEVS *d. crimin. seu in comment. ad lib. 48. D. tit. 13. cap. 3.* CARPZOV. in *Prax. crim. quæst. 104.*

§. XII.

Hicce finem specimini nostro inaugurali imponimus, cum termini, quos in hoc elaborando nobis constituimus, plura pertractare non permittant. Quodsi a recta juris semita forsitan aberratum esse arbitretur lector benevolus, sententiam suam nobiscum ut communicet, rogamus, quam æquo & grato animo accipere pollicemur: nunquam enim nos pigebit querere, & si qua ex parte erratum, emendare.

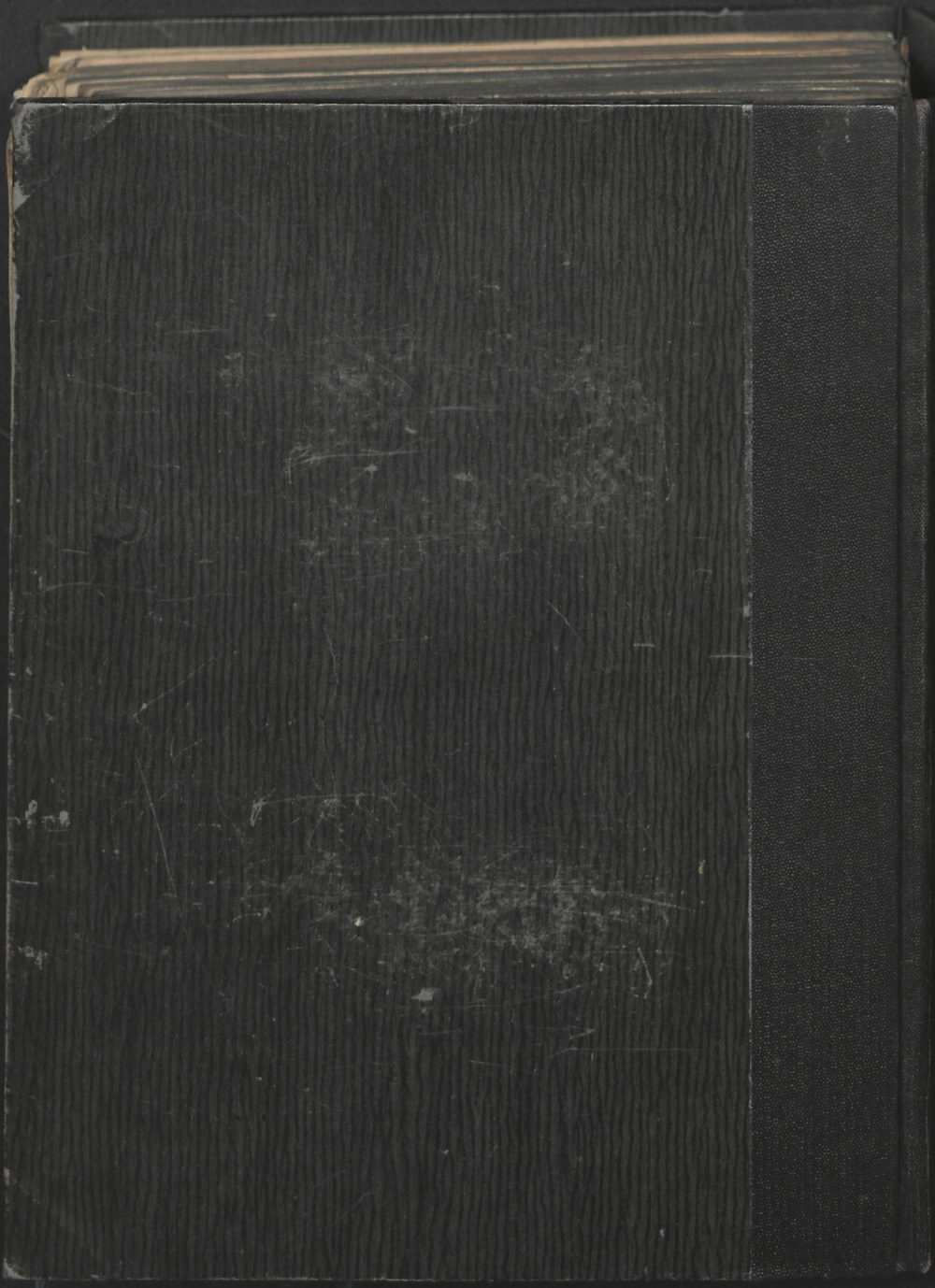
T A N T V M.

Not. pro interpret. leg. pag. 7. & 9. interpret.

ULB Halle
005 355 680

3

B.I.G.

3

1732, 4

Pra. 21. num. 2.

4

4

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA

DE SENTENTIA
DEFINITIVA
AVCTORITATEM REI IVDI-
CATÆ IN QVIBVSDAM
CAVSIS NON IMPETRANTE,

QVAM

IN PERANTIQVA ACADEMIA ERFORDIENSI
RECTORE MAGNIFICO

DN. TOBIA JAC. REINHARTH,

ICTO, SACRI PALATII CÆSAREI COMITE, IVRID. FACVLT. ASSESSORE,
ET PROFESS. COD. PVBL. ORDIN. CIVITATIS STNDICO
ET CONSVLE,

EX DECRETO ET AVTORITATE

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
PRO

LICENTIA

SVMPOS IN VTROQVE IURE HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

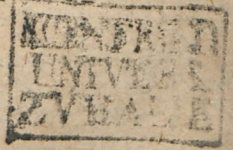
LEGITIME CONSEVENDI,

ABSQVE PRÆSIDE

ERVITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT

AVCTOR

JOHANNES FRIDERICVS LANGE,
SCHNEEB.

DIE XXIII. APRIL. ANNO M DCC XXXII.

ERFORDIÆ, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.

